

Доведено, що інтеграція здійснюється не механічним поєднанням двох предметів, а передбачає їх взаємодію, основою якого є формування загальних для філологічної галузі ключових компетентностей, що дасть змогу створити в учнів цілісне уявлення про світ, про навчальні курси як взаємозалежні елементи системи шкільної освіти. Такий підхід до навчання мови та літератури створює нові умови діяльності учнів, надаючи можливості для їх самовираження, творчості; активізує розумову діяльність учнів, оптимізує навчальний процес.

У зв'язку з цим основна мета навчання мов та літератур національних меншин полягає в тому, щоб навчити учнів користуватися рідною мовою як засобом спілкування, пізнання світу та себе в ньому, розвинути в них вміння активно та творчо володіти всіма видами мовленнєвої діяльності рідною мовою: слухати, говорити, читати, писати (створювати тексти), тобто у формуванні комунікативної компетентності особистості.

Отже, інтеграція предметів гуманітарного циклу має великий розвивальний потенціал і сприяє розв'язанню низки загально-педагогічних та методичних завдань: формує цілісне уявлення про світ, активізує пізнавально-комунікативні здібності учнів, забезпечує зв'язок різних видів діяльності на уроці, дає змогу досягти органічного поєднання логіко-понятійного та емоційно-образного компонентів у процесі пізнання, посилює пізнавальні інтереси учнів та практичну спрямованість навчання.

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗРОБЛЕННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ПІДРУЧНИКІВ «РОСІЙСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА» ДЛЯ 10–11 КЛАСІВ

Снегір'єва В. В., канд. пед. наук

Новий інтегрований курс «Російська мова і література» для закладів загальної середньої освіти України з російською мовою навчання розроблено співробітниками відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України. Зміст і методику його спрямовано на культурний розвиток особистості учня, формування предметної (мовно-літературної) та ключових компетентностей старшокласника, які сприятимуть його ефективній соціалізації. Взаємозв'язок мови та літератури, розуміння їх як духовного надбання народу, культурно-історичного середовища, що формує мовну особистість, є основою *культурологічного принципу* курсу, розробленого в роботах М. Бахтіна, В. Біблера, Г. Гачева, О. Лосева, Ю. Лотмана й інших.

Принцип текстоцентризму. Текст (у т.ч. художній) в інтегрованих підручниках «Російська мова і література» для 10-го й 11-го класів є об'єктом аналізу та мовленнєвої діяльності учнів. Інтеграція в навчанні мови та літератури в цих

підручниках урахує взаємозв'язок і взаємообумовленість усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності — читання, слухання, говоріння та письма.

Комунікативний принцип у цих підручниках реалізовано шляхом добору й організації навчального матеріалу, спрямованим на формування в учнів навичок практичного володіння мовою в усній і писемній формах як засобом міжособистісного та міжкультурного спілкування (Ю. Пассов та ін.)

Диференціація навчального матеріалу здійснюється завдяки представленню мовного та літературного матеріалу у вигляді навчальних блоків. Літературну частину в змісті підручників подано як блок «Сторінками літературних творів».

У процесі розроблення змісту інтегрованих підручників «Російська мова і література» для 10–11 класів враховувалося твердження про те, що мистецтво слова є однією з форм спілкування (М. Бахтін, О. О. Леонтьєв). Тому одним із важливих завдань, які розв'язуватимуться в підручниках, — **формування читача**, здатного до повноцінного сприйняття літературних творів у контексті духовної культури людства, розвиток інтересу та любові до книжки, спрямованих на самостійне спілкування з мистецтвом слова.

У зміст підручників залучено класичні твори російської літератури, що втілили в собі ідеали добра, любові, справедливості, честі й інших загальнолюдських цінностей. Значна увага приділяється темам юності, вибору життєвого шляху, родини, ціннісних орієнтирів особистості.

Завдання підручників створюють можливість проводити паралелі російської, української та зарубіжної літератури, формуючи в учнів **читацькі та літературні компетентності** (уявляти прочитане й емоційно відгукуватися на нього, відзначати й оцінювати прийоми художньої виразності, створювати власні висловлювання та проекти на основі прочитаних творів тощо), а також **ключові компетентності**: комунікативну, соціокультурну тощо. Методичний апарат підручників спрямовано на опанування учнями таких умінь роботи над художнім текстом, як, наприклад, виявлення авторської позиції в художньому творі, аналіз вірша, формулювання проблем, поставлених автором у творі, вміння вести діалог тощо. Це сприятиме виробленню в старшокласників самостійності та критичності мислення, здатності висловлювати власну оцінку прочитаного.